Cana asobnaha numaru 20 hr. Pierasyłka apłačana ryčałtam.

Nr. 7 (506). Wilnia, Niadziela 12 Lutaha 1933 h. Hod IX (XVII).

Biełaruskaja KRYNICA

PALITYČNAJA, HRAMADZKAJA i LITERATURNAJA HAZETA

Adres Redakcyi i Administracyi: WILNIA, LUDWISARSKAJA 1-19. (Wilno, Ludwisarska 1-19)
Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4 hadz. wieč

Ceny abwiestak pawodle ůmowy.

„Bieł. KRYNICA" kaštuje na hod—4 zał., na paůhoda — 2 zał., na 3 miesiacy—1 zał. Zahranicu ůdwaja daražej.
HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Irlandyja ů baraćbie za niezaležnaść.

Niešta niadzieli dźwie tamu adbylisia wybary ů irlandzki parlament, na jakich uziaů wierch wialiki pawadyr Irlandyi i wytrywały zmahar za jaje niezaležnaść, de Valera, dwa razy asudžany anhlijskimi sudami na karu śmierci, pašla prezydent Irlandyi, a ciapier staršynia irlandzkich ministraů. Woś-ža hety fakt daje nam akaziju bližej paznajomicca z hetym krajem, u mnohim čym wielmi padobnym da Biełarusi i ů mnohim čym mohučym służyć nam za prykład.

Irlancy — heta staradaůnyja patomki celtaů. Kraj hety jašče ů XII w. byů zawajawany Anhlijaj, jakaja strašenna jaho prašledawała. Prašledy hetyja byli najbolš žorstkija ů XVI i XVII w. Datyčyli jany žyćcia Irlandyi palityčnaha, ekanamičnaha, relihijnaha i nacyjanalna-kulturnaha.

Usich Irlancaů siańnia jość 10 miljonaů, z jakich 7 miljonaů na emihracyi (Złuč. St. Ameryki, Kanada, Afryka, Aůstralija i h. d.), a try miljony ů krai.

Irlandyja nikoli nie pierastawała zmahacca za swaju wolu. Ale najbolš rašuča jana pačała zmahacca ad 1870 h., roůna ů 700-yja ůhodki poůnaj akupacyi Anhlijaj hetaha kraju. U hetym hodzie Irlancy rašuča staralisia zdabyć ad Anhlii „Home-rule", aůtanomiju, čaho adnak zdabyć doůha im nie ůdawałasia. Damahańni swaje Irlancy duža časta padtrymliwali aružnymi paůstańniami, jakija Anhlija zwyčajna zadušwała ů krywi.

U časie wialikaj wajny, u 1916 h. Irlancy ůznoů padniali paůstańnie, ale ůžo nie za aůtanomiju, a za poůnuju samastojnaść. I hetaje paůstańnie tak-ža krywawa było zdušana. U 1918 h. uznoů pačalisia krywawyja zmahańni za wolnaść Irlandyi, jakija trywali až da kanca 1921 h., kali ůreščie Anhlija była zmušana pajści Irlandyi na ůstupki. U hetym časie hałoůnaja čaść Irlandyi (za wyniatkam paůnočnaj častki kraju) atrymała šyrokuju aůtanomiju i swoj sojm, urad, wojska. Ahulnaj haławoj jak Anhlii, tak i Irlandyi astaůsia anhlijski karol. Irlanskaje wojska pawinna pamahać Anhlii tolki ů wypadku sapraůdnaha napadu kaho na jaje. Abarona Irlanskaha mora i marskich bierahoů astałasia ů anhlijskich rukach. Uradawaj mowaj u krai pryznana mowa irlanskaja, a mowa anhlijskaja ličycca poůnapraůnaj.

Hetaja aůtanomnaja častka Irlandyi, z stalicaj Dublin, naličvaje 2,971,992 nasielnictwa, pierawažna katalickaha. Da hetaj aůtanomnaj Irlandyi, jak my ůžo ůspomnili, nie dałučana paůnočnaja čaść Irlandyi — Ulster. Žywie tut 1,241,000 žycharoů, pierawažna protestantaů, warožych da Irlandyi i trymajučychsia silna bližejšaj jednaści z Anhlijaj. Hetaja častka Irlandyi kudy bahaciejšaja i kudy bolš pramysłowaja za tuju hałoůnuju.

Dalejšaja baraćba Irlandyi za poůnuju swaju niezaležnaść, a tak-ža i za złučeńnie ů wadno celaje irlanskich ziamiel, nia spyniajecca. Baraćba heta adbywajecca dalej, tolki pokul-što niakrywawa.

Kali da ůłady ů Irlandyi ů swaim časie dajšoů jaje sučasny pawadyr de Valera, jon pradusim pačaů paddzieržawać irlanskuju armiju, jakuju ůreščie abjawiů armijaj irlanskaj respubliki, armijaj, nia majučaj nijakich abawiazkaů što da Anhlii. Anhlija prahłynuła hetu pihulku spakojna.

Uznoů-ža nia mienš cikawa pačaů de Valera zamacoůwać i irlanskuju samastojnaść ekanamičnuju. Ziamlu ad Irlancaů siłaj byli pazabiraůšy anhlijskija lordy, u jakich byli jany arendatarami. Ureščie ů 1903 h. Irlancy byli nadzieleny ziamloj na ůłasnaść, ale ziamlu henu treba było jašče wykupląć. Hrošy henyja Irlancy płacili Anhlii až da 1921 h. A ad 1922 h. ad času wolnaj Irlandyi, hrošy henyja płacili jany swajmu ůradu, a hety musiů płacić ich lordam. Urad de Valery hrošy henyja zabiraů, ale lordam anhlijskim nie dawaů ničoha, uwažajučy, što płata heta, jakaja ů sumie daje 2 miljony funtaů šterlinhaů, heta jość $6^1/_2$ miljonaů dalaraů, lordam anhlijskim nie naležycca.

Apošnim časam de Valera zažadaů ad Anhlii jašče nastupnaha. Jon zajawiů, što Anhlija bolš sta hadoů brała z Irlandyi duža wysokija padatki, a dziela hetaha, jak jon abličyů, jana winawata Irlandyi 400 miljonaů funtaů šterlinhaů.

Słowam, de Valera imkniecca da poůnaha razrachunku z Anhlijaj, da poůnaj niezaležnaści abjadnanaj Irlandyi. Jamu ů hetym stać na pieraškodzie Kostrejw z swajej partyjaj, jaki ůważaje, što całkom zrywać z Anhlijaj nia možna, bo hetki zryů byů-by škodny dla Irlandyi, a pradusim u žyćci ekanamičnym hetaha kraju. Adnak hety ůhadowy da Anhlii kirunak u narodzie duža niepopularny. Na apošnich wybarach u irlanski parlament wializarnuju bolšaść atrymaů de Valera, jaki dalej faktyčna astajecca na čale Irlandyi i dalej ůporysta prawodzić swaju samastojnickuju palityku. Jon uważaje, što tolki całkom niezaležnaja Irlandyja zmoža narmalna budawać swoj duchowy i materjalny dabrabyt, baroniačysia, jak śled, ad škodnych dla Irlandyi palityčnych i ekanamičnych upływaů Anhlii. I nie za harami, — zdajecca nam, toj čas, kali Irlandyja stanіecca całkom niezaležnaj i abjadnanaj dziaržawaj. Irlancy ůmiejuć zmahacca.

Hetak cikawa pradstaůlajecca baraćba za swaju niezaležnaść małoj i dawoli ůbohaj Irlandyi, z wialikaj i bahataj Anhlijaj.

Jak bačym—niama takoj siły na świecie, jakaja mahła-b zdušyć toj narod, jaki žadaje žyć i jaki za swajo isnawańnie sapraůdy zmahajecca.

Z biełaruskaha žyćcia

Sprawa B. Taraškiewiča ů Apelacyjnym Sudzie Pryhawar Wilenskaha Akružnoha Sudu z m-ca listapadu m. h., jakim B. Taraškiewič byů zasudžany na 8 hadoů katarhi, byů swaječasna padany ů Apelacyju. Ciapier dawiedwajemsia, što pierahlad hetaje sprawy ů Wil Apelacyjnym Sudzie naznačany na 24 lutaha s. h.

Nie dajuć pratestawać. Palityka polskaha nacyjanalizmu dziela asiahnieńnia asymilacyjnych metaů adnosna Biełarusaů zrabiła toje, što Biełarusy ů Zachodniaj Biełarusi nia majuć ciapier swajej pačatkawaj i siaredniaj školy, a biełaruskija kulturna praświetnyja arhanizacyi, jak Biełaruski Instytut Haspadarki i Kultury i T-wa Biełaruskaje Škoły, jakija imknucca da załažeńnia biełaruskaha školnictwa i pašyreńnia rodnaj aświety i kultury, u swajej dziejnaści napatykajuć pieraškody.

Biełaruski Studenski Sajuz, u pačatku b. m. pastanawiů wyrazić prociů takoha stanu rečaů pratest. Na wyražeńnie adnak pratestu, nažal, Kuratar B S S. praf. Koschmieder nie pazwoliů, bo... źmiest pratestu byccam wielmi abładawany niepraůdapadobnaj biełaruskaj martyrolohijaj i maje za wostryja akcenty!... Kuratar ahraničyůsia tolki da spačućcia.

I na hruncie uniwersyteckim nam zamykajuć wusny!

Lekcyi. — Dnia 2 ha h. m. u pamieškańni Bieł. Studenskaha Sajuzu U.S.B. ů Wilni adbyłasia lekcyja na temu: „*Asnowy sučasnaha biełaruskaha ruchu*", pračytanaja Dr. M. Čarneckim. Lekcyja, nažal pazbaůlena była nawukowaha charaktaru, bo ž prelehient nia mieů račowaha i objektyůnaha padychodu da jejnaj temy. Prelehient, budučy sam z pierakanańnia socyjalistam, bačyů asnowy sučasnaha biełaruskaha ruchu *tolki* u socyjaliźmie. — Ci ž heta sapraůdy tak?

— U T-wie Pryjacielaů Biełarusawiedy pry U.S.B (sala VII Uniwersytetu) u niadzielu 19 ha h. m. adbudziecca lekcyja na temu: „*Što zroblena i što treba zrabić u halinie dośledaů nad biełaruskaj etnohrafijaj*". Čytaje lekcyju M. Piaciukiewič. Pačatak a hadz. 5 p. p.

Adkryćcio Biełaruskaha Narodnaha Uniwersytetu ů Litwie.

Dnia 22 studzienia s. h. u niezaležnaj Litwie adbyłosia ůračystaje adkryćcio Biełaruskaha narodnaha uniwersytetu.

Uračystaść henaja adbyłasia ů pamieškańni „Biełaruskaja Chatka" ů Koůni. Na ůračystaść prybyli pradstaůniki litoůskaha hramadzianstwa, miž inšymi: prezydent m. Koůni inž. Graurogkas i praf. M. Biržyška, a tak ža pradstaůniki biełaruskich kulturna-praświetnych arhanizacyjaů u Łatwii.

Akt uračystaha adkryćcia Biełaruskaha narodnaha ůniwersytetu raspačaůsia prywitalnym słowam staršyni Bieł. kult.-praświetnaha t-wa ů Litwie hram. Jakawiuka, jaki pa karotkim prywitańni prysutnych haściej, wyraziů pažadańni raźwićcia Narodnaha uniwersytetu, a tak-ža naležnuju ůdziačnaść uładam Litwy za mahčymaść raźwićcia ů Litwie biełaruskaj narodnaj praświety. Paśla pramowy hram. Jakawiuka, kiraůnik Bieł. nar. uniwersytetu hram. Matač pračytaů referat ab charaktary, metach i dziejnaści hetaha uniwersytetu. Apračа narodnaj praświety siarod biełarusoů u Litwie, uniwersytet maje na mecie tak ža i pašyreńnie biełaruska-litoůskaha supracoůnictwa.

Pradstaůniki biełaruskich arhanizacyjaů u Łatwii: Dziamidaů, Kastyluk i Husareůski, witajučy kulturny zdabytak biełarusaů u Litwie, wyrazili hłybokuju radaść biełarusaů pad Łatwijaj z hetaj zdabyčy.

Prezydent m. Koůni inž. Graurogkas, witajučy biełarusaů z adkryćciom Narodnaha uniwersytetu ad imia Kowienskaha samaůradu, wyraziů dumku, što pačataja kulturna-praświetnaja praca daść mahčymaść litoůcam i biełarusam bližej paznacca i paradnicca.

Praf. M Biržyška ů swaim prywitańni wyraziů asabliwuju radaść, što Bieł. Kulturna Aświetnamu T-wu ů Litwie za tak karotki čas udałosia zrabić wialiki postup u halinie kulturna-praświetnaj pracy i biaz pomačy z boku ůradu. Pry hetym praf. Biržyška abiacaů pryniać učaście ů pracy Bieł. narodn. uniwersytetu, pamahajučy ů jaho pracy moralna i čytańniem lekcyjaů. Ad imia biełaruskaha studenstwa Uniwersytetu Witaůta Wialikaha ů Koůnie witaů student A. Zejhliš.

Byůšy kamandzier biełaruskaha bataljonu ů Litwie pałk. Uśpienski u swajej pramowie skazaů, što kulturna-praświetnaja praca zmoža lepš abjadnać i ůzmacnić biełaruskija pazycyi, čymś heta zrabili wajennyja arhanizacyi.

U kancy byli pračytany prywitalnyja telehramy ad imia biełaruskich arhanizacyjaů i dziejačoů na emihracyi.

Na zakančeńni prysutnyja z padjomam prapiajali patryjatyčnuju pieśniu, jakaja kančajecca sławami:

„Choć žyćcio swajo pazbudziem, a patomkam my zdabudziem wolnu Biełaruś!" **Pr.**

Sud nad T.B.Š.

(Tawarystwa Biełaruskaje Školy).

U Wilni praz try dni: 1, 3 i 4 lutaha s. h. Akružny Sud razhladaŭ sprawu abwinawačańnia prakuraturaj Hałoŭnaj Uprawy biełaruskaj kulturna-praświetnaj arhanizacyi „T-wa Biełaruskaje Školy" (T.B.Š.).

U stan abwinawačanych byli pastaŭleny i pasadžany na ławie padsudnych: Feliks Steckiewič — staršynia Hałoŭnaj Uprawy T. B. Š., Michał Pietkiewič — wice-staršynia i Ryhor Šyrma — sekretar Hałoŭnaj Uprawy T. B. Š. Pobač z Hałoŭnaj Uprawaj T. B. Š. pasadžany na ławie padsudnych: Cerach, Sakowič i Skurka. Steckiewič, Pietkiewič i Šyrma adkazwali prad sudom z woli, a Cerach, Sakowič i Skurka — z wastrohu.

Padsudnych: Steckiewiča, Pietkiewiča i Šyrmu baranili adwakaty Zaštowt-Sukieńnickaja i praf. Pietrusewič, a troch apošnich—inšyja adwakaty.

Na znataka (biegły) paklikany sudom načalnik „narodowościowaha" addziełu Wilenskaha wajawodztwa p. Aleksandrowič.

Akt abwinawačańnia.

Akt abwinawačańnia, abapiorty na nielehalnych kamunistyčnych afišach, u jakich mnoha haworycca ab T.B.Š., na wiestkach zahraničnaj kamunistyčnaj presy, baroniačaj, byccam, T.B Š. i na faktach, što abwinawačanyja Steckiewič, Pietkiewič i Šyrma nie supracoŭničali z hrupaj biełaruskaj sanacyi — Łuckiewičam, Astroŭskim i inš., a tak-ža na zaciemkach znojdzienych u B. Taraškiewiča,—zakidwaje padsudnym supracoŭnictwa z kamunistami ŭ T.B.Š., imknučysia da adarwańnia čaści terytoryi polskaj dziaržawy i prylučeńnia jaje da S.S.R.R., a tak ža, što abwinawačanyja padparadkawali T.B.Š. kiraŭnictwu K.P.Z.B. (Kamunistyčnaj Partyi Zachodniaj Biełarusi) dziela pašyreńnia kamunistyčnaj prapahandy siarod biełaruskaha nasielnictwa.

Akt abwinawačańnia kwalifikuje heta art. 102 K.K. z 1903 h. i pawodle hetaha artykułu ŭsich padsudnych abwinawačwaje.

Wyjaśnieńni abwinawačanych.

Steckiewič — katalik, Pietkiewič i Šyrma — prawasłaŭnyja, Cerach, Sakowič i Skurka — biezrelihijnyja. Usie, za wyniatkam Skurki, haworać pabiełarusku, Skurka — papolsku. Da winy pakazanaj aktam abwinawačańnia nie pryznajucca.

Steckiewič wyjaśniaje, što jon razam z Pietkiewičam i Šyrmam, baroniačy apalityčnaści i praŭna-statutowaha charaktaru T.B.Š., adnolkawa zmahalisia z Pasolskim Klubam „Zmahańnie" i z hrupaj A. Łuckiewiča i Astroŭskaha — biełaruskaj sanacyi, jakija namahalisia apanawać T.B.Š., kab prawodzić u hetaj kulturna-praświetnaj arhanizacyi swaju palityku.

Šyrma piarečyć matywam aktu abwinawačańnia, jaki ćwierdzić, što T.B Š. nie prawodziła kulturna-praświetnaj pracy, a tolki było prykryćciom kamunistyčnaj dziejnaści. Suproć takich zakidaŭ aktu abwinawačańnia Šyrma wyjaśniaje, što T.B Š. nie mahło z razhonam wiaści kulturna-praświetnaj pracy, bo ŭ hetym pieraškodaj byli administracyjnyja represii, jakija zakryli na terytoryi Nawahradzkaha i Wilenskaha wajawodztwaŭ 7 akružnych upraŭ T.B.Š. i kala 250 hurtkoŭ hetaj arhanizacyi, tolki na toj padstawie, što ŭ hetych hurtkoch byccam nie farmalna wialisia zapisy. Nie zważajučy nawat na heta, T.B.Š. zładziła mienš bolš 1.500 kulturna-praświetnych imprezaŭ — biełaruskich pradstaŭleńniaŭ, kancertaŭ i papularnych lekcyjaŭ. Aprača hetaha T.B.Š. za ŭwieś čas zarhanizawała mienš-bolš 250 biblijatek-čytelniaŭ, kala 100 narodnych damoŭ i pabudawała kala 10 budynkaŭ dla narodnych damoŭ.

Pietkiewič wyjaśniŭ, što Hałoŭnaja Uprawa T.B.Š. — Steckiewič, Šyrma i jon, mieła zadańnie sklikać ahulny źjezd arhanizacyi dziela źlikwidawańnia nienarmalnaści, jakaja paŭstała z pryčyny padkapywańnia pad T.B.Š. hrupy Łuckiewiča i Astroŭskaha — biełaruskaj sanacyi z adnaho boku i namahańniaŭ Pasolskaha Klubu „Zmahańnie" apanawać arhanizacyju z druhoha boku. Ale źjezdu im sklikać nie ŭdałosia, bo administracyjnaja ŭłada na sklikańnie jaho nie dawała dazwołaŭ.

Abwinawačanyja Cerach i Sakowič, jakim akt abwinawačańnia zakidaje dziejnaść u T.B.Š. pa nakazu kamunistyčnaj partyi, i jakija, byccam, źjaŭlajucca siabrami „nacyjanalnaj trojki" partyi, wyjaśniali, što jany nie naležać da kamunistyčnaj partyi i ničoha nia wiedajuć ab „nacyjanalnaj trojcy" kam. partyi ŭ łonie T.B.Š. Skurka ćwierdziŭ, što jon ciapier da kamunistyčnaj partyi nie naležyć i z kamunistami nia maje ničoha supolnaha.

Danos hazety „Наперад" (orhan biel. sanacyi).

Na sudowaj rasprawie pajawiŭsia ekzempliar adnaho numaru „Наперад", u jakim biełaruskaja sanacyja danosić, što za plačyma Hałoŭnaj Uprawy T.B.Š. znachodziacca „ciomnyja siły", jakija kirujuć dziejnaściaj T.B.Š. Ale wyjaśniłasia, što hety danos zrobleny tady, kali Hałoŭnaja Uprawa daloka adahnała ad T.B.Š. hrupu Łuckiewiča i Astr oŭskaha i zmahałasia suproć palityki ŭ T.B Š. Biel. Pas. Klubu „Zmahańnie", kab akančalna zaharadzić darohu dostupu da T.B.Š. jakoj-by to nia było palitycy.

Ab zaciemkach znojdzienych u B. Taraškiewiča.

Wyklikany z wastrohu B. Taraškiewič wyjaśniŭ, što zaciemki znojdzienyja ŭ jaho, hdzie znachodziacca proźwiščy Steckiewiča i inšych, mohuć świedčyć chiba toje, što da jaho źwiartałusia chtości ab dapamozie aryštawanym. U zaciemkach sapraŭdy fihurujuć proźwiščy tych padsudnych, jakija siadzieli ŭ wastrozie pa zahadu prakuratury padčas śledztwa.

Baraćba padsudnych — Hałoŭnaj Uprawy T.B.Š. — z biełaruskaj sanacyjaj i Biel. Pas. Klubam „Zmahańnie".

Sudowaja rasprawa paćwierdziła, što Hałoŭnaja Uprawa T.B.Š., adharadziŭšysia ad palityčnych upływaŭ hrupy Łuckiewiča i Astroŭskaha, baraniła arhanizacyju T.B.Š. i ad palityčnych upływaŭ Biel. Pas. Klubu „Zmahańnie". Pry hetym śćwierdžana, što T.B.Š. prawodziła pa mahčymaści kulturna praświetnuju pracu i nijakaj palitykaj nie zajmałasia.

Uzajemnaje zmahańnie Biełaruskaj Chryścijanskaj Demokracyi z Biel. Pas. Klubam „Zmahańnie".

Rasprawa śćwierdziła, što miž Biel. Chr. Demokracyjaj i Biel. Pas. Klubam „Zmahańnie" prawodziłasia ideolohičnaje zmahańnie, ale arenaj hetaha zmahańnia miž imi T.B.Š. nia było. Biel. Chr. Demokracyja zaŭsiody caniła i cenić T.B.Š. za jaje kulturna praświetnuju dziejnaść i apalityčnaść.

Biełaruskaja Chryścijanskaja Demokracyja suproć biełaruskaj sanacyi.

Na rasprawie sudowaj dakazana, što Biel. Chr. Demokracyja wostra wystupała proćiŭ hrupy Łuckiewiča i Astroŭskaha miž inšym i ŭ abaronie T.B.Š. ad sprobaŭ hetaj hrupy apanawańnia T.B.Š., abo škodnaj dziejnaści biełaruskaj sanacyi ŭ raźwićci biełaruskaj narodnaj aświety, što maje na mecie T.B.Š. i Biełaruski Instytut Haspadarki i Kultury. Na paćwierdžańnie hetych faktaŭ abarona dałučyła da sprawy až niekalki numaroŭ „Biełaruskaj Krynicy", jak orhanu Biel. Chr. Demokracyi.

Biełaruski Pasolski Klub „Zmahańnie" suproć biełaruskaj sanacyi.

Śćwierdžana tak-ža, što miž Biel. Pas. Klubam „Zmahańnie" i hrupaj Łuckiewiča i Astroŭskaha prawodziłasia zaŭziataja baraćba za apanawańnie T.B.Š. U wyniku hetaj baraćby hrupa Łuckiewiča i Astroŭskaha zasnawała sanacyjnuju placoŭku, byccam kulturna praświetnuju arhanizacyju, „Centrasajuz", pad firmaj jakoha prawodziła dalej swaju dziejnaść i nawat wystawiła śpiski na wybary ŭ sojm u 1930 h.

Biełaruskaja sanacyja „baronić" Wilniu i Paleśsie.

U časie sudowaj rasprawy ekspert (biegły) p. Aleksandrowič, pytajučysia ŭ świedki ab pryčynach zmahańnia Biel. Chryśc. Demokracyi z hrupaj Łuckiewiča i Astroŭskaha, miž inšym zapytaŭ, ci pryčyna hetaj baraćby nia jošć u tym, što hrupa Łuckiewiča i Astroŭskaha staić u abaronie Wilni ad litoŭcaŭ, a Paleśsia ad ukraincaŭ? Świedka adkazaŭ, što ab hetym biełaruskaja sanacyja pisała ŭ swajej hazecie, ale pryčyna hetaj niazhody miž B Ch D. i biel. sanacyjaj znachodzicca ŭ inšym miejscy. Tak i nia wyjaśniŭ świedka istotnaj pryčyny hetaha razychodžańnia, jakaja tak jaŭnaja i ŭsim wiedamaja. — Taksama nie skazaŭ i ekspert, bo musić i nia mieŭ patreby wykazwać, dla *kaho* hrupa Łuckiewiča i Astroŭskaha „baronić" Wilniu i Paleśsia.

Apalityčnaść padsudnych siabroŭ Hałoŭnaj Uprawy T.B.Š.

Na rasprawie sudowaj śćwierdžana świedkami, što padsudnyja Steckiewič, Pietkiewič i Šyrma źjaŭlajucca kulturnymi pracaŭnikami na niwie biełaruskaha narodnaha adradžeńnia i nijakaj palityki nie zajmajucca. Aprača hetaha abarona dałučyła da sprawy niekalki numaroŭ polskaj časopisi „Sprawy Narodowościowe", dzie tak ža haworycca ab kulturna-praświetnaj pracy hetych troch padsudnych u składzie Hałoŭnaj Uprawy T.B.Š.

Padzialeńnie padsudnych.

Sudowaja rasprawa raździaliła padsudnych na dźwie hrupy: Steckiewič, Pietkiewič i Šyrma zakwalifikawany jak narodna-kulturnyja pracaŭniki; dla rešty kwalifikacyja nie źmianiałasia.

Raźjaśnieńnie eksperta.

U doŭhaj pramowie „biegły" p. Aleksandrowič mnoha hawaryŭ ab biełaruskim adradžeńskim ruchu pad Polščaj, wyjaśniajučy etapy jaho i miž inšym skazaŭ, što usie biełaruskija arhanizacyi stajać na niezaležnickaj platformie, imknučysia da niezaležnaści.

Abwinawalnaja pramowa prakurora.

Prakuror u doŭhaj abwinawalnaj pramowie paklikaŭsia na kamunistyčnyja afiški, sawieckija hazety i kamunistyčnuju hazetu „Барацьба", što wychodzić u Niamieččynie, u jakich kamunisty wielmi mnoha pišuć ab T.B.Š. i ahułam ab biełaruskim ruchu pad Polščaj i hetym dakazwaŭ, što T.B.Š. jość arenaj kamunistyčnaj dziejnaści, a padsudnyja Steckiewič, Pietkiewič i Šyrma byli ŭ cichaj zhodzie z kamunistami, bo nie pašli na supracoŭnictwa z hrupaj biełaruskaj sanacyi. U adnosinach da apošnich troch padsudnych prakuror ćwierdziŭ, što heta pracaŭniki kamunistyčnaj partyi, a dziela hetaha raździalaje padsudnych na dźwie hrupy i damahajecca dla Steckiewiča, Pietkiewiča i Šyrmy łahodnaj kary, a dla Ceracha, Sakowiča i Skurki — kary surowaj.

Pramowy abarony.

Adwakat Zaštowt Sukieńnickaja, baroniačy Steckiewiča, u doŭhaj krasamoŭnaj pramowie wykazała na faktach, što F. Steckiewič, budučy staršyniój Hał. Upr. T.B.Š., mieŭ na mecie tolki biełaruskuju kulturu i aświetu. Nikoli kamunistam nia byŭ i nia jość.

Praf. Pietrusewič, baroniačy Šyrmu i Pietkiewiča, račowa dakazaŭ što jany źjaŭlajucca typowymi i achwiarnymi kulturna-praświetnymi biełaruskimi dziejačami. Ničoha nikoli nia mieli supolnaha z kamunistyčnaj partyjaj i z kamunistyčnaj ideolohijaj.

Adwakaty baroniačyja Ceracha, Sakowiča i Skurku dakazwali ich niawinnaść i prasili sud kab padsudnych apraŭdaŭ.

Apošniaje słowa padsudnych.

Pieršy pramaŭlaŭ Steckiewič, wyjaśniajučy swaju dziejnaść supiarečnuju z ideolohijaj kamunizmu, pakazwajučy na fakty, što jon ahułam ad palityki daŭno adyšoŭ

Šyrma ŭ jasnaj pramowie wykazaŭ, što aprača śćwierdžanaj na sudzie kulturna-praświetnaj pracy T.B.Š., jon asabliwa staraŭsia ab uzmacnieńni moralnaha boku hetaj pracy. U wyniku hetych namahańniaŭ pačało siarod siabroŭ T.B.Š. uzrastać pačućcio hramadzkich abawiazkaŭ; pačałasia ŭzajemnaja samapomač, budawańnie łatakoju narodnych damoŭ, pierastawańnie pić harełku.

Pietkiewič zajawiŭ, što jaho wynik sudu mienš cikawić ad losu T.B.Š. i jon peŭny, što biełaruski narod jaho dziejnaść ŭ T.B.Š. nia zhanić.

Cerach koratka hawaračy zajawiŭ, što na hetym pracesie nia moh dakazać swajej niawinnaści, bo znachodziačysia ŭ turmie, nia moh zarhanizawać naležnaj abarony—wyklikać świedkaŭ, jakija dobra znajuć jaho dziejnaść.

Sakowič, adkidajučy zakidy aktu abwinawačańnia, skazaŭ — „prašu sudu adno: zdymiecie z mianie kamunistyčnuju bacylu, ja nacyjanalist biełarus!"

Skurka prasiŭ sud dać jamu mahčymaść być padporaj swaich baćkoŭ.

Prysud.

Dnia 4 lutaha abwieščany byŭ prysud, jaki apraŭdaŭ Hałoŭnuju Uprawu T.B.S — Steckiewiča, Pietkiewiča i Šyrmu, a zasudziŭ, pawodle 97 art. K. K. z 1932 h., Ceracha i Sakowiča pa 3 hady wastrohu, a Skurku — na 2 hady wastrohu, pazbaŭlajučy ŭsich zasudžanych u praciahu 5 hadoŭ hramadzkich i hanarowych prawoŭ. Pradsudowaha aryštu zaličana: Cerachu paŭtara hodu, Sakowiču — 1 hod, a Skurku — 4 miesiacy.

U matywach sud padaŭ, „što z celaści dziejnaści T.B.S. widać, što padpala jano pad upływy kamunizujučaha „Zmahańnia", ale Steckiewič, Šyrma i Pietkiewič stanawili ŭnutry T-wa hrupu, jakaja supraciŭlałasia tym upływam. Wina Ceracha, Sakowiča i Skurki supracoŭnictwa z kamunistyčnaj partyjaj dakazana".

p—k.

Pratest Litoŭcaŭ.

Jak wiedama, apošnim časam ŭ Wilni mnoha narabiŭ šumu namier arcyb. R. Jałbžykoŭskaha pradać na remont katedry staradaŭnyja katedralnyja gobeliny (darahija, ručnoj raboty dywany). Procił hetaha namieru pratestawali roznyja polskija arhanizacyi. Zapratestawaŭ tak-ža i Wilenski Tymčasowy Litoŭski Kamitet, padčyrkiwajučy, što arcyb. R. Jałbžykoŭski, jaki swajej polskaj palitykaj šmat robić kryŭdy Litoŭcam, dziela hetaj ža peŭnie palityki žadaje tak ža pazbycca z katedry i pamiatkaŭ kniazioŭ litoŭskich.

Z žyćcia ukrainskich studentaŭ u Wilni.

Kružok studentaŭ Ukraincaŭ u Wilni dnia 22.I 33 h. adświatkawaŭ u zali Litoŭskaha Studenskaha Sajuzu 14-tuju hadaŭščynu abjadnańnia Ukrainskich ziamiel (dnia 22.I.1919 h.) i 15-tuju hadaŭščynu znamianitaha boju pad Krutami.

Świata składałasia z dwuch referataŭ: hr Tračuka p. z. „Čamu Ukraincy nia majuć swajej dziaržawy" dy hr A. Dublanskaha p. z. „Kruty-Ukrainskija Termopili."

Boj pad Krutami 30-taha studzienia 1918h. — heta adno z najświatlejšych alej najtrahičniejšych staronak u ukrainskaj wyzwolnaj baraćbie. heta bitwa 300 ukr. studentaŭ i wučniaŭ procił 6000 čnaj čyrwonaj hwardyi, jakaja ŭwarwałasia na Ukrainu ŭ adkaz na abwieščańnie IV uniwersałam dnia 22.I 1918 h samastojnaści Ukrainskaj Dziaržawy. Słaŭny hety boj bliskuča dakazaŭ, što Ukraina maje ŭžo swaich wiernych synoŭ, jakija hatowy ŭ kožnuju minutu addać swajo žyćcio za wolu rodnaha kraju, a trahičny — to tym, što ŭ niaroŭnaj baraćbie zhinuŭ ćwiet ukrainskaj nacyi, choć pamiać ab čynach hetych hierojaŭ budzie žyć wiečna siarod Ukrainskaha narodu i budzie prykładam dla nastupnych pakaleńniaŭ u baraćbie za świetłaje zaŭtra swaje baćkaŭščyny.

A. D.

Z Polščy.

Dziaržaŭny budžet Polščy na 1933-34 hod z deficytam. Na apošnim pasiedžańni sojmawaj budžetnaj kamisii śćwierdžana, što dziaržaŭny budžet Polščy na 1933-34 hod budzie z deficytam. Aficyjalna dachodaŭ maje być 2.057,831 881 zł., a raschodaŭ na 2.451,980,694 zł. Deficyt — 394,148,813 zł. A praf. Rybarski ćwierdzić, što deficyt budzie kudy bolšy, bo dojdzie da 650 milijonaŭ

Štoraz mienš hrošaj. Sprawazdača Polskaha Banku wykazwaje, što adbywajecca dalej adpływ zahraničnych hrošaj z Polščy. Za apošni miesiac adpłyło z Polščy zahraničnych hrošaj na sumu 8 milijonaŭ 600 tysiač zł. Dziela hetaha Polski Bank zmušany byŭ źmienšyć abieh hrošaj unutry. Słowam, hrošaj štoraz mienš, a padatki ŭsio takija samyja.

Fałšywyja hrošy. Polskija hazety padajuć, što ŭ abiehu ŭ apošnija časy pajawiłasia šmat fałšywych padroblenych hrošaj, pierawažna na ŭzor nowych 2 zł. i 5. zł. Zwoniać jany taksama, jak i praŭdziwyja, ale krychu l a h č e j š y j a.

Deficyt u śniežni 1932 h. U minułym tydni padany da wiedama wynik dziaržaŭnaj haspadarki Polščy za miesiac śniežań 1932 h. Wyhladaje jana hetak: dachodaŭ było 179 milijonaŭ 222 tys. zł., a raschodaŭ — na 188 milijonaŭ 365 tys. zł. Deficyt (niedabor) — 9 mil. 143 tys. zł. Za 3 kwartały sioł. budžetnaha hodu (ad 1.IV. da 31 XII. 1932 h.) deficyt 222 milijonŭ zł. Kali i dalej tak budzie, dyk da kanca sioł. budžetnaha hodu (da 31 III.33 h.) deficyt dojdzie da 300 milijonaŭ zł.

Marš. Piłsudzki jedzie ŭ Francyju. Francuskija hazety padajuć, što Piłsudzki niezadoŭha pajedzie ŭ Francyju na h. zw. Riwjeru. Heta najpryhažejšaja i n a j d a r a ž e j š a j a kraina Eŭropy. Usia kraina topicca ŭ kraskach i amal nia bywaje tam zimy. Tudy jeduć addychać najbahaciejšyja ludzi.

Nowy zakon ab drukach. Ministerstwa sprawiadliwaści apracawała prajekt nowaha zakonu ab drukach, jaki maje chutka pajawicca ŭ Sojmie dziela ŭzakonieńnia jaho. Hety prajekt zakonu miž inšymi ŭstaŭlańniami ŭ ramki nadzoru drukaŭ choča asiahnuć i toj mety, kab paśla kanfiskaty hazety nia wychodzili z łysinami, h. zn., kab nia tak šyroka było wiedama, što nie ab usim možna pisać u hazetach.

Biezrabоćcie ŭ Waršawie pawialičwajecca. Za apošni tydzień pabolšaŭ lik biezrabotnych na 1582 asoby. Ahulny lik biezrabotnych 20.012 asob.

Sud nad Centralewam. 7 h. m. ŭ Waršaŭskim Apelacyjnym Sudzie pačaŭsia pierahlad sprawy wiedamych „Bierašciejskich wiaźniaŭ", z pasłami Libermanam i Kiernikam na čale. Ważna pry hetym adciemić, što padsudnyja zrazu admowilisia ad abarony, bo referawańnie sprawy było daručana sudździ Chadeckamu, katory ŭžo hod tamu nazad wykazaŭsia, što padsudnyja winawaty.

Z zahranicy.

Što dziejecca ŭ Niamieččynie? Ciapierašnim palityčna nutranym žyćciom Niamieččyny cikawicca ŭsia palityčnaja Eŭropa i mnohija dziaržawy inšych časciej świetu. I sapraŭdy najbolš cikawaj sprawaj u palitycy mižnarodnaj jošć siańnia stanowišča Niamieččyny, bo tam znachodzicca centr palityčnaha wuzła, jaki tak niaŭdała źwiazwaje ciapierašniuju palityčnuju Eŭropu. Niamieččyna nie ad siańnia starajecca heny wuzieł, jaki ŭ pieršuju čarhu najmacniej ciśnie jaje, raźwiazać. Dziela hetaha i źwierniena tudy najbolš uwahi palityčnaha świetu. Dyk što-ž dziejecca ciapier u Niamieččynie?

Hitler dajšoŭ da ŭłady. Raspuščany Reichstag, wyznačany nowyja wybary ŭ jaho Źmianiajecca wybarny zakon na niekaryść małych partyjaŭ. Hitler wydaŭ adozwu da narodu, u jakoj hanić dasiulešniuju palityku papiarednich uradaŭ, što dawiali Niamieččynu da ŭpadku. U prahramie pracy ŭrad Hitlera namiačaje dwa čatyrahodnija plany, wykanańnie katorych wiernie Niamieččynie dabrabyt, palityčnuju i haspadarčuju adbudowu.

Urad Hitlera pazwalniaŭ žandarskich i palicejskich kamandantaŭ, jakija praśledawali hitleraŭcaŭ, pakul Hitler dajšoŭ da ŭłady. Paśla abniaćcia Hitleram ułady, žydy pačali masawa wyjaždžać zahranicu.

Pruski ŭrad zabaraniŭ publičnyja pachody i demanstracyi kamunistyčnaj partyi. Zborki ŭ začynienych pamiaščeńniach mohuć adbywacca tolki pad nadzoram palicyi. U kamunistyčnaj centrali ŭ Berlinie („Dom Libknechta") palicyja dakanała ścisłuju rewiziju Dom zaŭsiody absadžany palicyjaj. Kamunistyčnyja hazety wa ŭsiej Niamieččynie padlahajuć masawym kanfiskatam. U wyniku hetych represijaŭ u miajscowaści Wannie dajšło da pierastrełki miž kamunistami i hitleraŭcami Jošć zabityja i ranienyja. Palicyja stralała ŭ kamunistaŭ. Hitler wydaŭ prykaz šturmowym batalјonam partyi zmahacca z kamunistami, jakija pracujuć procił adradžeńnia Niamieččyny. Hitler atrymaŭ prysud śmierci padpisany 10 kamunistami.

Ukrainskaja žałaba ŭ Lizie Narodaŭ. Pasłanka Milena Rudnickaja padała žałabu ŭ Lihu Narodaŭ ad Ukrainskaj Parlamentarnaj Reprezentacyi ŭ sprawie abchodžańnia z palityčnymi wiaźniami ŭ Polščy.

Boliwijska-Parahwajskaja i Japonska-Kitajskaja wojny ciapier źjaŭlajucca hałoŭnaj temaj hutarak u Lizie Narodaŭ. Liha, starajučysia pasunuć swoj aŭtorytet u Baliwiji i Parahwaj, namahajecca pasłać tudy swaju kamisiju dziela raźśledawańnia ich kanfliktu, ale, jak nie ŭdałosia Lizie swaim aŭtorytetam „pamiryć" Japoniju z Kitajem, taksama nie ŭdajecca joj pamiryć Baliwii z Parahwajem. Wyrašajuć jany swaje spory biez aŭtorytetu Lihi — wajnoj.

Da nas pišuć.

AB PANU SOŁTYSU.

Kožawa, Staŭpieckaha paw. U našaj wioscy sołtysam pan Ul. Chiniewič. Nazywaju jaho panam, bo jon ciapier zrabiŭsia sapraŭdy hetkim. Kaliści jon, jak i ŭsie, byŭ swoj čaławiek i św iedamy biełarus. Ciapier, jak pabyŭ 5 hadoŭ sołtysam, dyk pierakinuŭsia da panoŭ i dastaje ad ich kožny hod naharody za wiernuju słužbu. Zabyŭsia jon, što siałanie jaho wybirali na sołtysa, dy jašče jak, bo ŭ starastwie nie chacieli jaho wybaru pačwiardžać. Hetaja wałynka ciahnułasia až praz try hady i siałanie trymalisia adnaho. Urešcie začwierdzili, dyk tady naš pan sołtys adrazu pašoŭ u druhi bok; padčas wybaraŭ u sojm u 1930 h. pačaŭ nahawarywać ludziej hałasawać za „jedynku", a hety pastupak tłumačyŭ tym, što hetaha wymahaje jaho słužba. Słowam, adrazu zabyŭsia, što siałanie wybirali jaho nie na toje, kab jon služyŭ „adzincy", a kab byŭ pradstaŭnikom siała, siałanstwa. Dy hetaha jašče mała, padčas pierapisi, kažuć ludzi, zapisaŭsia „biełarusin polak," nu — recht, jak pan Antoni Łuckiewicz. Uwosień byli ŭ nas wybary ŭ hminnuju radu, dyk hety naš pan pašoŭ na wybary z šlachtaj.

Słowam, naš pan sołtys upisaŭsia ŭžo ŭ pany. Ale heta ničoha, prydzie čas i wierniecca nazad, bo „panskaja łaska na rabym koniku jedzie."

B.

ARHANIZUJMASIA!

(*Nawahradčyna*).

Ciažka žywiecca našamu narodu, ale ŭ hetym winawaty nia mała i my sami. U pracy kulturna-praświetnaj pieraškod majem šmat, ale my nieadpawiedna natuźwajem swaje siły, kab hetyja pieraškody pieramahčy Kali nam nie zalehalizujuć našaj arhanizacyi biełaruskaj, našа moładź časta i husta paŭzie ŭ polskija „stowaźyšeńni:"dyk chto-ž tut bolš winawat, kali nia my sami? My pawinny siabie ŭświedamić, što dla biełarusaŭ pawinny być arhanizacyi biełaruskija, a raz ty nie polak, dyk i ŭ polskuju arhanizacyju nia suńsia, a damahajsia swajoj až da toj pary, pakul nie atrymaješ. A arhanizawacca treba, bo ciapier narod biez arhanizacyi ničoha nia wart.

Dyk arhanizujmasia ŭ swaje biełaruskija arhanizacyi.

Špak.

I HETA NIE PAMAHŁO.

Dalokija, Brasłaŭskaha paw. Probašč našaj parachwii zarhanizawaŭ polskuju placoŭku „Stowaźyšenie Młodzieży Polskiej". Nia mohučy raźwiwacca na čužym hruncie, henaja polskaja „raślina" pačała chireć. Bačačy heta polski ksiondz zadumaŭ ratawać swajho „piastuna." Ale sposab ratunku taki-ž niaŭdały, jak i heny jahony „piastun." Ksiandzu zdajecca, što ŭ zachireńni jahonaha „piastuna" winawaty parachwijanie. Dyk jon i pačaŭ kryčać i łajać ich z ambony. Ale ničoha nie pamahło, bo ani chto i nie padumaŭ padhladžywać ksiandzoŭskaha „piastunka." Takim čynam ksiandzoŭski piastunok — „Stow. Mł. Polskiej" tak i musić pamirać, nia majučy ŭ nas patrebnych da žyćcia sokaŭ — polskaha elementu.

Probašču radzim nie draźnić hetaj sprawaj ludziej i dać z polščynaj supakoj. U nas niama pałakoŭ, dyk i ničoha dz'ünaha, što nie mohuć raźwiwacca polskija arhanizacyi. D a l e č a n i n.

Hutarka Dziadźki Haŭryły.

U doŭhija zimowyja wiečary nie adnaho z Was, daražeńnija čytačy, ahortwaje nuda. Pojdzieš da susieda i prawodziš čas pustoj hutarkaj. Abo źbirecca hramada moładzi (i staryki) dy dawaj śmiajacca adzin z druhoha, a nie, dyk bieskarysnaja hulnia ŭ karty.

Darahaja moładź! Čamu ty, katoraj treba aświety, nie biarešsia za karysnuju pracu — za čytańnie knižak i hazet? Treba aświety!

A jak-ža zdabywać aświetu? Wielmi prosta. Treba čytać jaknajbolš, čytać! Praŭda, mnoha chto nia ŭmieje čytać. Ale jošć takija i zaŭsiody znojducca ŭ kožnaj wioscy, što dobra mohuć čytać. Možna złažycca ŭsim pa kolki hrošaŭ i pierš-na-pierš wypisać biełaruskuju hazetu. A kali hrošy chwacie, — dyk i knižak. Źbiracca treba ŭ adnu chatu i čytać hołasna. Z hetak prawiedzienych wiečaroŭ, budzie nia tolki pryjemnaść, ale i karyść. Ja taksama rablu hetak, jak maju čas, i ŭsie bywajuć zdawoleny.

Darahi čytač! Moža nia wieryš u wyžej napisanaje, dyk skažu Tabie pad sakretam: zapytaj kožnaha pieršaha spatkanaha čaławieka z wioski Miedziuki, paw. Brasłaŭskaha. Jon Tabie skaža, ci mieŭ zdawaleńnie słuchajučy čytańnie biełaruskich knižak, ci nie. *Dziadźka Haŭryła.*

Nr. 4. STUDENSKAJA TRYBUNA 12.II.1933.

Ratujma našu moładź!

Biełaruskaje pieradvajennaje studenstva, jakoje tady ŭ značnaj miery kiravała biełaruskim ruchan, u svajej hramadzkaj pracy vielmi vialikuju ŭvahu źviartała na nacyjanalnaje ŭśviedamleńnie moładzi, jak studentaŭ, tak i vučniaŭ siarednich školaŭ. Henaja halina pracy, viedzienaja z vialikaj stanoŭčaściu, prynosiła mnoha radasnych rezultataŭ, u značnaj miery prociŭdziejała zabojčaj rusyfikacyi, viedzienaj systematyčna rasiejskimi uładami. Takoje viadzieńnie spravy spryčyniłasia da taho, što celyja kadry lepšaje moładzi byli ŭratavany ad nacyjanalnaj śmierci i biełaruskaj spravie prydbała mnoha achviarnych zmaharoŭ. My viedajem, jak jašče za časoŭ „našaniŭskich" u kožnym horadzie, hdzie znachodziłasia peŭnaja ličba śviadomaha biełaruskaha studenstva, u chutkim časie paŭstavali šyrejšyja kruhi biełaruskaj moładzi, jakija ŭśviedamiŭšy svoj abaviazak pierad narodam, vystupali śmieła na arenu hramadzkaje pracy. Naahuł u planach dziejnaści pieradvajennaha studenstva, praca nad uśviedamleńniem abrusiełaj ci apalačanaj moładzi, była adnej z hałaŭniejšych zadač.

A ciapier? Pałažeńnie biełaruskaha narodu ŭ hetym kirunku, u paraŭnańni z časami pieredvajennymi, amal nie źmianiłasia. Biełaruskaja moładź, pazbaŭlenaja amal zusim rodnaje škoły, musić zdabyvać siaredniuju aśvietu ŭ polskich himnazijach, dzie taksama z vialikaj planovaściu viadziecca jaje polonizacyja. Vychodzić tak, što bolšaść takoj moładzi, vyšaŭšaj z-pad strech biełaruskaj vioski, čurajecca svajho narodu i staŭšysia nacyjanalna čužoj, pracuje na jaho zahubu. Takich žudasnych faktaŭ majem siańnia tysiačy i našym abaviazkam, prynamsi, pakolki heta mahčyma jość, za ŭsiakuju canu prociŭdziejić nacyjanalnamu niščeńniu našaje moładzi.

Hetaja praca lažyć u abaviazkach pieradusim biełaruskaha studenstva. Našaje studenstva šmat paśviačaje ŭvahi rečam, nia majučym vialikšaje vahi, a spravu ŭśviedamleńnia moładzi, najbolš palučuju i aktualnuju, nažal, zusim ihnaruje.

Praŭda, havoračy ab uśviedamleńni moładzi, treba mieć na dumcy j tuju moładź, pieradusim universyteckuju, jakaja śviadoma vyrakłasia svajho narodu, a planujučy sabie na budučyniu ciopłyja pasady, ihraje rolu ŭrapatryjotaŭ. Zrazumieła, nad takoju moładździu treba z pahardaju pierajści da paradku dziennaha. Ale znojdziecca mnoha j takich adzinak, u dušach katorych jašče zdolnaja raspalicca iskra zapraŭdnaje śviedamaści i haračaj lubovi svajho rodnaha. Voś takija adzinki j pavinny być hałoŭnym pradmietam našaje ŭvahi. Treba z hetaju metaju pranikać usiakimi sposabami ŭ polskija himnazii i siarod universyteckaje moładzi, vyšukivać tam nieśviadomych Biełarusaŭ i ŭśviedamlać ich. Rodnaja knižka, pryhožaja literatura, roznyja biełaruskija viečaryny, kancerty j lekcyi, apracha pryvatnych hutarak, pavinny być hałoŭnym srodkam u hetaj dziejnaści.

Dyk da pracy siabry na nivie nacyjanalnaha ŭśviedamleńnia našaje moładzi! — heta siańniašni naš abaviazak.

St.

Dziejnaść T-wa Pryjaciełaŭ Biełarusawiedy.

Dnia 11 śniežnia m. h. adbyŭsia Ahulny Hadavy Schod Siabroŭ Tavarystva Pryjaciełaŭ Biełarusaviedy pry Universytecie Ściapana Batoraha ŭ Vilni. Iz spravazdačy ŭstupajučaha Uradu ab dziejnaści T-va ŭ minułym hodzie vyjaśniłasia, što T-va, jak navukovaja studenskaja arhanizacyja, zrabiła vialikija paśpiechi i maje ŭsie dadzienyja, kab intensyŭna raźvivać svaju dziejnaść nadalej. Navukovaja praca T-va viałasia šlacham ładžańnia navukovych zborak z referatami z roznych halinaŭ biełarusaznaŭstva. Takich navukovych zborak za spravazdaŭčy hod adbyłosia 13 z nastupnymi referatami: 1.XI.31 Mgr. M. Škialonak: *„Leŭ Sapieha — Kancler Vialikaha Kniastva Litoŭskaha"*; 6.XII.31 W. Hryškievič: *„Sojm Vialikaha Kniastva Litoŭskaha"*; 24.I.32 R. Šyrma: *„Haloŭnyja rysy melodyjaŭ biełaruskich narodnych pieśniaŭ*; 31.I.32 Dr. M. Čarnecki: *„Vajna za Smalensk"*; 21.II.32 M. Pieciukievič; *„Biełaruskija ŭ Vilenskich Bibljatekach"*; 28.II.32 Mgr. M. Škialonak: *„Kopnyja Sudy na Biełarusi"*; 6.III.32 Ch. Iljaševič: *„Biohrafija Jadvihina Š.*; 13.III.32 St. Stankievič: *„Biełaruskaja narodnaja tvorčaść u povieściach E. Areščychi"*; 17.V.32 *„Apaviadańni siabroŭ T-va ab sabranych imi biełaruskich narodnych pieśniach"* — referavali: Dr. J. Stankievič, J. Davidovič i V. Tumaš; 22.V.32 *„Apaviadańni siabroŭ T-va ab sabranych imi bieł. nar. pieśniach"* (praciah) — referavali: Dr. J. Stankievič i St. Stankievič; 11.XI.32 St. Stankievič: *„Ab biełaruskaj literaturnaj sučasnaści ŭ Zachodniaj Biełarusi č. I"*, 20.XI.32 Dr. J. Stankievič: *„Što zroblena i što treba zrabić dziela dośledaŭ biełaruskaha jazyka"* i 8.XII.32 J. Chvorast: *„Literaturnaja krytyka ŭ časopisiach Savieckaje Biełarusi za 1931 h."* Paśla kožnaje lekcyi adbyvalisia dyskusii.

Apracha lekcyjaŭ, navukovaja praca T-va viadziecca ŭ paasobnych sekcyjach. Sekcyi isnujuć hetkija: literaturnaja, jazykovaja, historyčnaja i etnohrafičnaja. T-va viadzie intensyŭnuju pracu nad źbirańniem biełaruskich narodnych pieśniaŭ. T-va pastanaviła ŭ druhim trymestry biah. akad. hodu naładzić literaturny viečar, zaprašajučy dziela ŭčaścia ŭ im usich paetaŭ Zachodniaje Biełarusi i etnohrafičny kancert.

Kiraŭnictva T-vam u biahučym akademickim hodzie, vybranaje na ŭspomnienym vyšej schodzie, znachodzicca ŭ daznanych rukach kal. kal.: St. Stankieviča — staršyni (paŭtorna vybrany), N. Haŭryličanki — vice-staršyni, J. Chvorasta — sekretara, T. Maćviejevaj — skarbnika i M. Pieciukieviča — volnaha siabry.

S.

Pačynajuć cikawicca.

Polskija endeki (narodnyja demokraty) nia chočuć aficyjalna pryznavać Biełarusaŭ pad Polščaj. Trymajucca jany takoj dumki, što Biełarusy, jak takija, jość, ale za paŭnočna-uschodniaj hranicaj Polščy, a pad Polščaj, u Zachodniaj Biełarusi, ich niama. Kali dzie chto prajaviŭ biełaruskuju dziejnaść u Zach. Biełarusi, no — to heta, pavodle endekaŭ, kamunist, balšavik,—biez razboru, ci śviecki čałaviek, ci duchoŭny, ci navat manach. Biełarusy pad Polščaj — pavodle ich — heta majuć być z zahranicy inšpiravanyja buntaŭščyki.

Tymčasam u № 8 „Dz. Wil." s. h. na staroncy studenskaha orhanu «Ruch Młodych», hram. H. M. kidaje dumku paznać bližej Biełarusaŭ, kab lepš zbližycca da ich i praz heta ciaśniej *„zespolić"* narod biełaruski z polskim.

Z hetaha vidać, što nasupროć zakałavacielych dumak svaich vychavaŭcaŭ, maładoje endeckaje pakaleńnie *pryznaje* Biełarusaŭ u Zachodniaj Biełarusi; nastupna *choča ich paznać*, — tož dumka zdarovaja, bo tyja-ž ich duchovyja pravadyry vučylisia biełaruskaści i paznavali kulturu Biełarusaŭ nie z dadzienych navukovych, histaryčnych, ale ad svaich služanak, staražoŭ, pastuchoŭ i kaniuchoŭ, jak heta niadaŭna miela miejsca ŭ Vil. Duchoŭnaj Seminaryi, što rektar — cenzurujučy biełaruskija druki — źviartaŭsia pa „filolohičnuju" paradu ŭ spravie biełaruskaj movy da svajho słuhi (*sic!*). Taksama supracoŭniki „Słowa" paklikajucca časam u biełaruskaj spravie na aŭtorytet svaich słužanak.

Paznavańnie adnak Biełarusaŭ, pavodle H. M., maje na mecie „zespolenie" ich z Palakami — asymilacyju. Heta dumka jość dla nas ciomnaja i padazronaja. Biełarusy imknucca da poŭnaj niezaležnaści kulturnaj, ekanamičnaj i palityčnaj, z Palakami mohuć tolki havaryć, jak roŭny z roŭnym, biez apieki sa starany apošnich. Ab nijakim „zespoleniu" movy być nia moža, bo jano jość varožym da žyvotnaha interesu našaje nacyi. Nia ŭdasca hetaha zrabić nikomu: ni endeku, ni tym daznanym specam biełaruskich spraŭ, na čale z Vysłoucham.

Urešcie H. M., nie razumiejučy ducha poezii Bahuševiča, choča vidzieć u „Chreśbinach Maciuka" polskaje nacyjanalnaje credo aŭtora. Słovy: „I budu Palak ja ad hetaj hadziny", biare nia ŭ sensie ciemry relihijnaj Biełarusaŭ katalikoŭ, za što i bili Macieja, a ŭ sensie zrazumieńnia polskaha pačućcia ŭ Biełarusaŭ. My viedajem, a hram. H. M. niachaj daviedajecca, što kličam Bahuševiča było: *„Nie pakidajcie movy rodnaj biełaruskaj, kab nia ŭmierli"*.

J. M.

Kancert-Bal

Studenskich Sajuzaŭ: Biełaruskaha, Litoŭskaha i Ukrainskaha.

Zapačatkavanaje pierad niekalki hadami tavaryskaje i arhanizacyjnaje sužyćcio miž studenskaj moładździu biełaruskaj, ukrainskaj i litoŭskaj zaŭsiody prynosiła pryjemnyja rezultaty: raźvivała i pahłybłała śviadomaść supolnaha zmahańnia za pravy svaich narodaŭ. Hetaje sužyćcio vonkava vylivałasia ŭ ładžańni supolnych zborak, kancertaŭ, viečarynaŭ i inš. Adnej z takich prajavaŭ arhanizacyjnaha sužyćcia było ładžańnie kožny hod tryma ŭspomnienymi Sajuzami reprezentacyjnych kancertaŭ-bałaŭ. Voś-ža sioleta 4 h. m. adbyŭsia z vialikim paśpiecham u b. zali „Apollo" čačvierty Kancert-Bal.

Asabliva hetamu Kancertu treba paśviacić krychu ŭvahi, jaki ŭzapraŭdy vyklikaŭ haračaje zainteresavańnie j zadavaleńnie prysutnych. Pačatak prahramy vypaŭniŭ Litoŭski Chor pad kiraŭnictvam hram. Krutulisa, jaki vielmi ŭdała prapiajaŭ niekalki pryhožych pieśniaŭ. Na biełaruski addzieł Kancertu złažyŭsia znany Vilni Chor Bieł. Stud. Sajuzu pad umiełym kiraŭnictvam hram. R. Šyrmy. Chor z vialikim paśpiecham prapiajaŭ pieśni „Na sienažaci", adryvak z «Novaje Ziamli»—„Zima" i cykl narodnych pieśniaŭ z Pružanščyny — suita „Kachańnie". Pryjemnym źjaviščam Kancertu była ihra na biełaruskim narodnym instrumencie — cymbałach. Ukrainskaja čaść Kancertu składałasia z mužčynskaha choru pad kiraŭnictvam hram. Maćvijca i narodnaha tancu „Zaparožac", jaki vyklikaŭ buru vopleskaŭ.

U sumie Kancert prajšoŭ vielmi ŭdała z vialikim zadavaleńniem prysutnych, što jość aznakaj, kab takija imprezy adbyvalisia časciej. Było-b pažadana, kab try ŭspomnienyja Sajuzy naładzili ŭ chutkaści iznoŭ taki supolny Kancert, z bahataj prahramaj. Padobnyja imprezy źjaŭlajucca mahutnym łučnikam u dziejnaści i pahladach maładoj heneracyi troch narodaŭ, pieražyvajučych adzinakavy los pad Polščaj.

Prysutny.

Naša Pošta.

M-ry z Dziśnienščyny. Na Vašaje zapytańnie adnosna Michasia Jabłonskaha adkazvajem, što M. Jabłonski nikoli nia byŭ i nia jość ani studentam, ani siabram Biełaruskaha Studenskaha Sajuzu, byŭ tolki volnym słuchačom Instytutu dziela dośledaŭ Uschodniaj Eŭropy (ciapierašniaj Vyšejšaj Škoły Palityčnych Navuk) i siabram K! Scorinii. Jahonyja raźjezdy pa pravincyi i lehitymavańnie siabie „studentam" majuć zahadačny charaktar.

Kal. N. Siarhieju ŭ Lionie (Francyja). Žadali-b być z Vami ŭ kantakcie. Padavajcie infarmacyi ab žyćci studentaŭ Biełarusaŭ u Francyi.

Kal. Aniščyku S. u Paznani. Pry žadańni Vy mahli-b zarhanizavacca pry tamtejšym universytecie i raspačać pracu dziela popularyzacyi biełaruskaj spravy. Siłža zdajecca chopić. Pišycie da nas!

Kaleham N. N. u Rymie. Varunki Vašaha žyćcia chiba-ž pazvolać na ŭtrymlivańnie kantaktu z nami i supracoŭnictva. Pišycie!

Redakcyjnaja Kalehija „Studenskaj Trybuny" — u składzie kal. kal.: M. Tatarynovičanka, J. Šutovič i J. Malecki

Sekretaryjat „Stud. Trybuny" čynny kožnuju niadzielu miž 11—12 hadz. pry vul. Ludvisarskaj 1—19.

Redaktar J. Poźniak Bieł. Druk. im. Fr. Skaryny. Wilnia. Zawalnaja Nr. 6—10. Wydawiec A. Šutowič